
Biogon 1:5,6 f=60mm
3 feet 3.5
P/N SEB 33100040-
S/N 1004
HASSELBLAD
EL DATA CAMERA
100

RYMDFART

Kameran på månen

Ryska kosmonauter och amerikanska astronauter var de första människor som kunde betrakta vår planet på avstånd. I svindlande hastighet gled de fram över jordytan och förbluffades av scenerierna. Redan under de första färderna hade de med sig kameror och fick bilder av ett nytt slag. De amerikanska astronauterna tog sina mest kända fotografier med Hasselblads kameror.

Den amerikanska rymdstyrelsen NASA insåg tidigt värdet av en fotografisk dokumentation under de tre rymdprogram som genomfördes på 1960-talet: Mercury, Gemini, Apollo.

Hasselblad blev officiell leverantör till NASA och en speciell utvecklingsenhet byggdes upp vid fabriken i Göteborg. Kamerans kvalitet och mellanformatet 6x6 centimeter visade sig uppfylla de krav som ställdes. Teknikerna fick kontinuerliga rapporter från NASA om astronauternas erfarenheter och önskemål.

Steg för steg förbättrades konstruktionen för att passa rymdprogrammet. Mekanismen skulle fungera i viktlöst tillstånd, med eller utan atmosfär och i den strängaste kyla. I början användes kameran ombord i farkosterna och senare under de så kallade rymdpromenaderna. Målet var att den också skulle fungera klanderfritt på månytan.

Ett viktigt moment var fotogrammetri, det vill säga möjligheterna att i efterhand mäta avstånd och tolka bilderna. Hasselblad samarbetade med professor Bertil Hallert vid Kungl. Tekniska Högskolan i Stockholm, en ledande expert inom fotogrammetri. Resultatet blev att Hasselblads kameror försågs med en så kallad reseauplatta, en glasskiva med tjugofem ingraverade mätkors. Toleransen var 0,002 millimeter.

Inför rymdfärderna med Gemini- och Apollokapslarna utvecklades speciella kameror, bland annat de eldrivna modellerna 500 EDC och 500EL som astronauterna hade med sig när Apollo 11 nådde månen i juli 1969. Två Hasselbladskameror användes på månytan medan den tredje fanns i moderskeppet Columbia som cirklade i en bana runt månen.

Victor Hasselblads triumf blev fullständig. Han och alla hans medarbetare blev inte bara Sveriges främsta kamerakonstruktörer genom tiderna utan också kända över världen. Och för att spara vikt inför returen till jorden var astronauterna instruerade att bara ta med sig filmmagasinen och lämna kvar kamerahusen på månen, minnesmärken för evärdeliga tider. ■

Hasselblads rymdkamera av modell 500 EDC var den kameratyp som Neil Armstrong använde när han tog sina klassiska månbilder. Det här exemplaret är en prototyp som professor Hallert på Kungl. Tekniska Högskolan arbetade med under 1960-talet för att finjustera de fotogrammetriska funktionerna. Den är motordriven och har ett lätt vidvinkligt objektiv från Zeiss av typ Biogon C 5,6/60 med polarisationsfilter. Magasinet för den 70 millimeter breda filmen har en kapacitet på upp till två hundra bilder i svartvitt eller färg. Kameran är utrustad med extra stora reglage för att passa astronautens handskar och sökaren är borttagen. Foto: Emma Fredriksson/TM